

ΔΟΜΝΑ ΒΙΣΒΙΖΗ

ἡ ὠρακιώτισσα ἠρωίδα τῆς Ἐπαναστάσεως

Ἐ.. Ἐδούλευσε μέ πραγματική ἀγάπη τό ἔθνος καί μετὰ τόν θάνατον τοῦ συζύγου τῆς ἐσυνέχισε τοὺς ἀγῶνες τῆς μέ πατριωτικό ζῆλο καί εἰλικρίνεια, χωρίς νά παρακούσῃ ποτέ τίς προσταγές τῆς Κυβερνήσεως. . . .

(Ἀπόσπασμα ἀπό ἐπίσημο ἔγγραφο)

ἔχει καί ἡ ἱστορία τῆς ἀδυναμίας τῆς. Καί πολλές φορές ἀδυναμίες ἀδικαιολόγητες. Ἄλλοτε χαρίζει τό φτωινό στεφάνι τῆς δόξας σέ πρόσωπα πού ἴσως-ἴσως νά μὴν ἀξίζουν τέτοια εὐνοια καὶ ἄλλοτε κρύβει κάτω ἀπό τόν ἴσκιό τῆς λησμονιᾶς ἠρώας, πού θᾶχανε τή θέσι τους στήν πρώτη γραμμῇ τῶν μεγάλων μορφῶν τοῦ Ἀγῶνα. Καί μαζί μέ τά πρόσωπα πού διακρίθηκαν γιά τόν πατριωτισμό καί τήν ἀντρεία τους καί ταφήκανε στή λήθη, εἶναι καί ὀλόκληρες περιφέρειες, ὡς καί ἡ ὠράκη, πού σχεδόν δέν τύχανε ὡς τώρα ὅσης ἐπρεπε ἱστορικής ἔρευνας καί μελέτης. Ὁ Μωρηῆς καί ἡ Ρούμελη θεωρήθηκαν ἀπό τά παλιὰ χρόνια σάν τά μοναδικά κέντρα τοῦ λυτρωμοῦ τῆς σκλαβωμένης χώρας. Αὐτό εἶναι μιὰ ἀλήθεια. Ἀλλά δέν σημαίνει πῶς δέ βρεθήκανε καί ἄλλες ἐλληνικές περιοχές, πού παίξανε ἕνα σημαντικό ρόλο γιά νά πετύχη τό μεγάλο ξύπνημα τοῦ ἔθνους. Δέν μποροῦμε νά ποῦμε πῶς τό πολύχρονο ἐλληνικό δράμα εἶχε πέντε-δέκα πρωταγωνιστές καί ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος ἦτανε "κομπάρσοι" ἢ ἀμίλητα πρόσωπα γιά διακόσμησι. Κάτω ἀπ'τό γαλανό οὐρανό τῆς κοινῆς Πατρίδας, σέ κάθε γωνιά τῆς, μέσα στό κέντρο ἢ ἀπόμερα, ἦταν χυμένος ὁ ἴδιος παλμός, ἡ ἴδια πνοή, ἡ ἴδια φλόγα γιά τή λευτεριά. Ἔτσι καί ἡ ὠράκη μέ τήν ἐλληνική καταγωγή τῆς, εἶχε καί αὐτή ἀπαράβαστα δικαιώματα μέσα στό λαμπρό παλάτι, πού χτίστηκε μέ τοὺς ἀγῶνες καί τίς θυσίες τῶν παίδων τῆς ἴδιας μάνας στό δοξασμένο Βίκοσιένα.

Τό αἷμα τῶν παλληκαριῶν, πού θεμελίωσε τόν πύργο τῆς ἐλληνικῆς λευτεριᾶς, δέ χύθηκε μόνο στίς βουνοπλαγιές καί στούς κάμπους τοῦ Μωρηῆ καί τῆς Διτρεῆς, ἀλλά σ'ὅλη τή γῆ τοῦ ὑπόδοῦλου τόπου καί τοῦ ταιριάζει δίκαια ἡ πανελλήνια εὐγνωμοσύνη καί τιμή.

Ἡ κλεφτουργία καί τὰ ἀρματωλίκια δέ ζήσανε λέε τούς περήφανους ἀ-
ετούς μὲ των μονάχα στὸν Ἔθλυμπο ἢ στὸν Παρνασσό. Ζήσανε καί στὴ θρά-
κη, μέ τὰ ἴδια ἔθιμα καί παραδόσεις, μέ τούς ἴδιους θρύλους καί τὰ ἴ-
δια ὄνειρα. Τό Σουφλί καί τό Διδυμότειχο εἶναι ἡ πιό ξακουστές πολιτεῖ-
ες τῆς ~~θράκης~~ θράκινης γῆς, πού ἦταν ἀπό πολύ παλιά τό προπύργιο τῆς
ἐλληνικῆς ιδέας, στήν ἀκριτική αὐτή περιφέρεια τῆς χώρας.

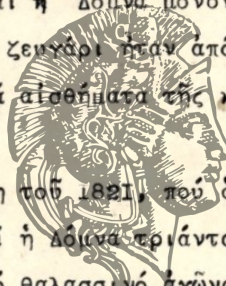
Ξεφεύγει βέβαια ἀπό τό θέμα, γιά νά μιλήση κανεῖς λεπτομερειακά γιά
τήν ἐθνική δρᾶσι καί τήν ἡρωϊκή ζωή τῶν ἀνθρώπων, πού λησμονήθηκαν σχε-
δόν ὁλότελα ἀπό τήν ἱστορία, τῶν ἀνθρώπων πού ξεκίνησαν ἀπ' ὅλες τίς ἐλ-
ληνικές γωνιές, γιά νά προσφέρουν τό ντουφέκι τους καί τή ζωή τους στήν
πραγμάτῳσι τῆς Μεγάλης Ἰδέας. Ὡστόσο, σάν εὐλαβικό μνημόσυνο στίς μαρ-
τυρικές καί ἄγιες ψυχές τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Βορεινῆς Ἑλλάδας, πήραμε
σήμερα μιᾶ ἀτρόμητη ἡρωίδα, μιᾶ τολημήρη καπετάνισσα, μιᾶ δεύτερη Μπουμ-
πουλίνα : τή Δόμνα Βισβίζη ἀπό τήν Αἶνα, πού ἡ ζωή της ἦταν ἕνας ὕμνος
πατριωτισμοῦ, ἕνα Διαμάντι πού ἀκτινοβολοῦσε ἀλόγῳρα τῶν τῶν Ἑλλάδα.

Πολλοί ἴσως νά μή ἔχουν ἀκούσει οὔτε τὸ ὄνομα της οὔτε τήν πατρίδα
της. Κι' ὅμως καί τὰ δυό εἶναι τόσο δοξασιμένα καί τόσο ἐλληνικά. Ἡ Αἶ-
νος ἦταν μιᾶ πόλις ξακουστή, ἀκόμα κι' ἀπό τὰ ὀμηρικά χρόνια. Θᾶλεγε κα-
νεῖς ὅτι ἦταν μιᾶ γέφυρα, γιά τή μετάδοσι τοῦ ἐλληνισμοῦ πολιτισμοῦ
στίς ἄλλες χῳρες. Ἡ Αἶνος ἦταν ἡ πλουσία θρακική πολιτεία, πού γνώρι-
σε πρώτη τούς θριάμβους τοῦ Ἑλληνισμοῦ/δέχτηκε τόν Χριστιανισμό καί
τόν διάδωσε καί μαρτύρισε ὅσο λίγες Χριστιανικές πόλεις, πού χρησίμευ-
σαν γιά ἐσιίες καί γιά φάροι τῆς θρησκείας τοῦ Ναζωραίου. Αὐτή ἦταν ἡ
πατρίδα τῆς Δόμνας Βισβίζη, τῆς πεντάμορφης ἀρχοντοπούλας, πού μέ τὰ
ἡρωικά της κατορθώματα ἔγραψε μιᾶ ἀπό τίς πιό λαμπρές σελίδες τοῦ ἱε-
ροῦ Βίκοσιένα.

Τά παιδικά της χρόνια τὰ πέρασε μέσα σέ μιᾶ ἀτμόσφαιρα αὐστηρῆς
ἐλληνικῆς ἀντροφῆς καί διδάχτηκε περισσότερα ἀπ' ὅλα τήν ἀνάπη στή
θρησκεία καί στήν Πατρίδα. Ἡ μόρφωσι πού πήρε στό πλούσιο σπίτι τοῦ
πατέρα της, πού ἦταν ἀπό τούς πιό γνωστούς μεγαλονοικοκυραίους τῆς Αἶ-

νου, δέν ἦταν μεγάλη. Ὡστόσο τῆς ἄρεσε τό διάβασμα καί κάθε τι πού ἀναφερόταν γύρω ἀπό τά ὄνειρα καί τούς πόθους τοῦ σκλαβωμένου Ἕθνους. Καί τήν τρυφερή ψυχή της ἄρχιζαν νά φωτίζουν ἡ ἀγνότερες ἐλπίδες γιά τήν ἀνάστασι τοῦ λαοῦ. Κι ἦταν ἀκόμα 20 χρονῶν ἡ Δόμνα. Δέ μιά ἡλικία δηλαδή, πού ἡ κοπέλλες περνοῦν τό καιρό τους μέ πιό εὐχάριστες ἀσχολίες. Ἀλλ' ἡ θρακιώτισσα ἠρωίδα δέν ὄνειρευόταν τίποτ' ἄλλο ἀπό τό γλυκοχάραμα τῆς ὀλόφωτης ἡμέρας τοῦ λυτρωμοῦ/ Κι ἂν στά 24 χρόνια της παντρεύτηκε, τό ἔκαμε γιά νά μπορῆ νά δώσῃ κάτι περισσότερο στούς πατριωτικούς της σκοπούς. Ὁ ἄντρας της, ὁ Ἀντώνης Βισβίτζης, ἦταν ἓνας ἀπό τούς πιό ἰσχυρούς καί πλουσίους καπετάνιους, πού εἶχε μῆ ἀπό τούς πρώτους στή φιλική Ἑταιρεία καί φημιζόταν γιά τήν ἀφοσίωσι καί τήν πίστι του στή μεγάλη Ἰδέα. Καί ἡ Δόμνα μόνον ἓνα τέτοιο ἄντρα ὄνειρευόταν νά κάμῃ σύζυγο της. Τό ζευγάρι ἦταν ἀπό τά πιό τρωισμένα, ὄχι μόνον στά νειάτα ἀλλά καί στά αἰσθήματα τῆς καρδιάς, πού εἶχαν τούς ἴδιους παλμούς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

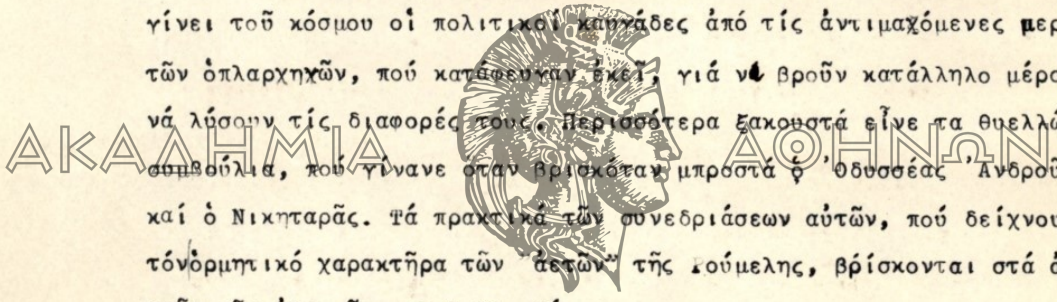

ΑΘΗΝΩΝ

Στίς ἀρχές τ' Ἀπρίλη τοῦ 1821, πού ὁ Ἀντώνης Βισβίτζης ἦταν τότε σαρανταπέντε χρονῶν καί ἡ Δόμνα τριάντα ἑφτά, γίνηκε ἡ φανερή καί ἐπίσημη εἰσοδοσῆ τους στό θαλασσινό ἀγῶνα τῆς ἐπαναστατημένης Ἑλλάδας.

Δέν ἦταν βέβαια ἡ πρώτη φορά, πού ἀναφερόταν τ' ὄνομα τοῦ Βισβίτζη στά νησιά τοῦ Αἰγαίου. Ὅλοι οἱ καπεταναῖοι εἶχαν ἀκούσει πολλά γι' αὐτόν καί τόν ἐκτιμοῦσαν καί τόν σέβονταν. Ἀκόμα καί ἡ προσωρινή κυβέρνησι εἶχε πολλές φορές χρεῖσθῆ τῇ βοήθεια του καί τοῦ ἔστελνε τακτικά γράμματα πού μαρτυροῦσαν τήν ἐμπιστοσύνη της στό θρακιώτη ἀγωνιστή. Ἔτσι ἡ ἐπιτροπή τοῦ Ἀρείου Πάγου τῆς Στερεᾶς τόν παρακάλεσε κείνο τόν καιρό νά ἔρθῃ μέ τό πλοῖο του, πού ἦταν ἓνα ἀπό τά πιό γερά μπρίκια κι εἶχε τό ὄνομα τῆς γυναίκας του, τῆς Δόμνας, στήν εὐβοία καί νά λάβῃ μέρος στήν πολιορκία τοῦ κάστρου τοῦ βυρίπου. Ὁ Βισβίτζης ἄρα ἔλαβε τῇ διαταγή, ξεκίνησε ἀμέσως πέρνοντας μαζί καί τῇ Δόμνα φέρνοντας καί πολεμοφόδια, γιά νά βοηθήσῃ μέ τό καράβι του τούς νησιώτες στήν εὐβοία. Καί πραγματικά ἡ ἐνίσχυσι του ἦτανε γενναία κι ἀπόδωσε τό ἀ-

ποτέλεσμα πού περίμεναν. Ἡ πολιορκία τοῦ κάστρου ἀπό τή θάλασσα ἦτανε τέτοια πού ἀνάγκασε πόν ἐχθρό νά φύγη μπροστά στή ἀκλόνητη ὀρμή τῶν ἀγωνιστῶν. Ἦταν ἀπάνταστη ἡ πολεμική τους μανία. Καί ἡ δεξιότητα στό χειρισμό τῶν πλοίων ἀσύγκριτη. Ὁ ἠρωϊσμός τοῦ Βισβίζη εἶχε ξεχωρίσει μέσα σ' ὅλους τούς καπεταναίους καί τό πολεμικό του πλοῖο εἶχε τραβήξει τό θαυμασμό τῶν Ψαριανῶν καί τῶν Ὑδραίων, πού λάβανε μέρος σ' αὐτή τή θαλασσινή ἔφοδο. Τό θρακιώτικο μπρίκι ἦταν ὀνομασιό στούς ναυτικούς. Εἶχε δεκάξη μεγάλα κανόνια καί ἔφερνε πάνω του πλήρωμα ἀπό ἐκαίον σαράντα ἄντρες. Μά τό πιό περίεργο ἦταν ὅτι εἶχε κι "αἴθουσα" κάτω ἀπό τή κουβέρτα του, πού ἔμεινε μάλιστα καί ἱστορική. Ἐκεῖ ἀργότερα συνεδρίαζε ὁ "Ἀρειος Πάγος" κι εἶχανε γίνει τοῦ κόσμου οἱ πολιτικοί κανόνες ἀπό τίς ἀντιμαχόμενες μερίδες τῶν ὀπλαρχηγῶν, πού κατάφευγαν ἐκεῖ, γιά νά βροῦν κατάλληλο μέρος νά λύσουν τίς διαφορές τους. Περισσότερα ἑκαυστά εἶχε τὰ θελλώδη συμβούλια, πού γίνανε σταν βρισκόταν μπροστά ὁ Ἰουδαίας Ἀνδρούτσος καί ὁ Νικηταρᾶς. Τά πρακτικά τῶν συνεδριάσεων αὐτῶν, πού δείχνουνε τόν ὀρμητικό χαρακτήρα τῶν ἀετῶν τῆς Γούμελης, βρίσκονται στά ἀρχεῖα τῆς ἐθνικῆς μας βιβλιοθήκης.

Ἦτοτε ἀπό τό θρίαμβο τοῦ Εὐρίπου, ὁ Βισβίζης, ἀφοῦ δέχτηκε τά συχαρητήρια τῆς προσωρινῆς κυβέρνησης, ξαναγύρισε στήν Αἴνο. Ἐκεῖ τόν ὑπεδέχτηκαν οἱ συμπατριῶτες του μέ ξεχωριστή χαρά καί ἀδελφωσύνη. Ἡ Αἴνος, εἶχε μόνο Ἕλληνες κατοίκους, τολμηρούς θαλασσινοὺς καί θερμούς πατριῶτες, πού οἱ περισσότεροι εἶχαν μῆ στή φιλική Ἐταιρεία. Μέτ' ὀ πρώτο ἄναμα τοῦ ἱεροῦ πολέμου, μόλις τά καρυφύλλα ἀντιάλησαν στή Δυτική Θράκη Ἑλλάδα, νοιώσανε ὅλοι τήν καρδιά τους νά σκιρτάη ἀπό ἐθνική περηφάνεια.

Δέ θᾶχανε περάσει παρά δυό μῆνες, ὅταν στίς ἀρχές τοῦ Μᾶη, τέσσερα ψαριανά καράβια, μέ ἀρχηγό τό Γιαννίτση, φανήκανε μπροστά στό κάστρο τῆς Αἴνου, πού πάνω του κυμάτιζε ἡ ὀθωμανική σημαία.

Ὁ καπετιάν Βισβίζης ξυπνῶνιας ἐκεῖνο τό πρωί καί βλέποντας λίγο

ἔξω ἀπό τό λιμάνι τή ἑλληνικά πλοῖα, ἔνοιωσε τά μάτια του νά βουρκώ-
νουνε ἀπό δάκρυα χαρᾶς. Τήν ἴδια χαρά καί συγκίνησι δοκίμασε καί ἡ
Δόμνα. κι' εὐθύς χωρίς ἄλλη συνεννόησι, ὁ Βισβίτζης ἄφησε τό σπίτι του,
τά κτήματα του καί μπαρκάρισε στί μπρίκι του μέ τή γυναῖκα του καί
τά παιδιά του, παίρνοντις μαζί του ὅσα μετρητά εἶχε, τά χρυσαφικά του
καί τά εἰκονίσματα. Δέ σκέφθηκε κείνη τή στιγμή οὔτε τή περιουσία
πού ἄφηνε, οὔτε ἂν θά ξανάβλεπε τήν πατρίδα του. Σαλπάρησε ἀμέσως κι'
ἐνώθηκε μέ τόν Ψαριανά στόλο τοῦ Γιαννίτη καί τήν ἴδια ἐκείνη μέρα ἀρ-
χίσανε νά κτυπᾶνε τό κάστρο. Οἱ Τοῦρκοι ἀπάντησαν μέ ὀμαδικές κανονιές
ἀπό τά τείχη τοῦ φρουρίου μά δίχως νά φέρουν ἀποτέλεσμα. Κι' ἔτυχε
κείνη τήν ἡμέρα νά μή βρίσκεται στήν Αἶνο κανένα ἀπό τά ἐχθρικά καρά-
βια. Ἔτσι τό φρούριο κυριεύτηκε κατά τό σούρουπο κι' οἱ Ἕλληνες θα-
λασσινοί ἀνεβαίνοντας στό κάστρο ἔβλεψαν τή σημαία τῆς λευτεριάς καί
πήρνανε μαζί τους καί εἴκοσι τέσσαρα κανόνια πού βρήκανε. Οἱ Ὀθωμα-
νοί, πού στά μεταξύ εἶχανε τροποκρατηθῆ, μόλις προφτάσανε νά φύγουν χ
καί νά κρυφθοῦν σ' ἀσφαλισμένα μέρη.

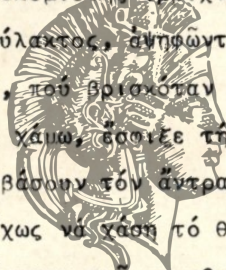
Ἀπό τότε τό θρακικό καράβι, ἐνωμένο μέ τά ψαριανά πολεμι-
κά, ὄργωνε τό Αἶγαῖο. Ἔτσι μαίνομε στήν ἡρωϊκή ζωή τοῦ Ἀντώνη καί
τῆς Δόμνας Βισβίτζη, τῆς ἀχώριστης αὐτῆς συντρόφισσας τοῦ ἄντρα της
πού μοιραζόταν μαζί του τή ζωή τῆς θάλασσας μέ τίς συγκινήσεις καί
τούς κινδύνους της. Τό σύνθημα τοῦ ἱεροῦ πολέμου γιά τήν ἀνάστασι τοῦ
ἔθνους εἶχε βρῆ στίς καρδιές τῶν φλογερῶν πατριωτῶν τῆς Αἶνου
τόν πιό ζωντανό ἀντίλαλο. Τό θρακικό μπρίκι, φέρνοντας τούς μεγά-
λους πόθους καί τόν ἐνθουσιασμό τοῦ κυβερνήτη του, κάνει πανιά καί
τρέχει στά πέλαγα καί στά νησιά τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδας, γιά νά
σκορπίση νέες ἐλπίδες καί νά δυναμώσῃ τήν πίστι τῶν ἀγωνιστῶν.

Στό μεταξύ τά τέσσαρα καράβια τοῦ Γιαννίτη μαζί μέ ἄλλα ἑπτά
ψαριανά καί τό καράβι τοῦ Βισβίτζη, κάμανε μιά ναυτική μοῖρα, μέ ἀρχη-
γό τόν ὑποναύαρχο Γ. Σκανδάλη. Στά μέσα τοῦ Μᾶη τά καράβια, διασχί-
ζοντας τό θερμαϊκό κόλπο, φτάσανε ἔξω ἀπό τή Κασσάνδρα. Ἐκεῖ ὕστε-
ρα ἀπό πολύωρη ναυμαχία, μέ τό σουλτανικό στόλο αἰχμαλωτίσανε δυό

τες, για να βοηθήσουν τούς πολεμιστές του 'Ανδρούτσου." Έτσι η επίθεσι αρχίζει τώρα σύγχρονα από τή στεριά και από τή θάλασσα. Η κανονιές των карабиων πέφτουν βροχή πάνω στη μάζα των τούρκων στρατιωτών και σκορπίζουν τό θάνατο. Σέ μιá στιγμή, πού η μάχη είχε ανάψει για καλά μιá σφαίρα βρίσκει στό κεφάλι τόν τούρκο άρχηγό και τόν ρίχνει χάμω. 'Ο ξαφνικός του θάνατος έκαμε τούς τούρκους νά τρομοκρατηθοϋν και νά σαστίσουν. Οί Έλληνες κτυποϋν μέ μανία και ο έχθρός σκορπίζεται και το βάνει στά πόδια για νά σωθῆ. Η μάχη τελείωσε. Δέν έμεινε γύρω οϋτε ρουθοϋνι 'Οθωμανοϋ. Είχα γίνει όλοι καπνός.

Μά αν οι τούρκοι χάσανε πόν άρχηγό τους, χάσανε και οι Έλληνες τό θρακιώτη καπετάνιο τους. Ένα έχθρικό βόλι τόν βρήκε κατάστημα, τή στιγμή πού ο τολημρός πολεμιστής έροιχνε μέ τό όπλο του από τήν πλώρη του карабиου του άπροφύλακτος, άνησώντας κάθε κίνδυνο. Η Δόμνα, η άφοσιωμένη του σύζυγος, πού βρισκόταν σχεδόν σιμά του, μόλις τόν είδε λαβωμένο νά εξαπλώνεται χάμω, έσοιξε τήν καρδιά της σαν γνήσια ηρωίδα διάταξε άμέσως νά κατεβάσουν τόν άντρα της, νεκρό πιά, στ' άμπάρια από του πλοίου. Κι' αυτή δίχως νά χάση τό θάρρος της, δίχως νά τή λυγίση ο πόνος, παίρνει τή κυβέρνηση του карабиου κι' εξακολουθεί παλληκαρίσσια τόν άγώνα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

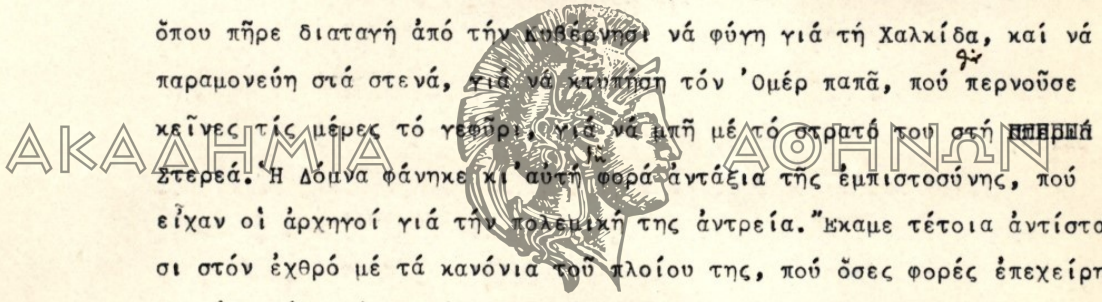

Η νίκη σε λίγο στεφάνωσε τά ελληνικά ^{οπλ}πλοία. Οί καπεταναίοι και οι στρατιώτες ξαναπαίνουν στα πλοία για νά γυρίσουν στην άντικρυνή στεριά και ν' άράξουν στό λιμάνι της Διθάδας, κοντά στην Εύβοια. Στο διάστημα του ταξειδιου, η Δόμνα μαζί μέ τά παιδιά της και τούς όπλαρχηγούς, βρισκάνταν πάνω από τό νεκρό του γενναίου άγωνιστή. Τότε τόν έκλαψε μέ μαϋρα δάκρυα. Τότε ο σπαραγμός της ξεσχισε τήν καρδιά. Σάν φτάσανε τήν άλλη μέρα στο λιμάνι, μετάφεραν τόν ήρωα στη Διθάδα και μέσα στο γενικό πένθος του στρατου και του λαου, θάψανε τόν πρωτεργάτη της έννικῆς μας λευτεριάς, τόν 'Αντώνη Βισβίζη, πίσω από τό ιερό της έκκλησιᾶς των Αγίων 'Αναργύρων. Η Δόμνα, η στοργική σύζυγος και καπετάνισσα, δέν τόν ξεχασε ποτέ. Δυό φορές τό χρόνο πήγαινε μέ τά

παιδιά της δίπλα από τόν τάφο του, φέρνοντας του λίγα λουλούδια κι' ἀφήνοντας τά μάτια της νά βουρκώσουν. Κι' ὕστερα ἀπό τή δέησι πού ἔκανε ὁ παπᾶς στόν Ίψισιο, γιά τήν ἀνάπαυσι τῆς ψυχῆς τοῦ ἥρωα, ἡ γενναία θρακιώτισσα σκούπιζε τά δάκρυα της κι' ἔτρεχε νά μπῆ στό καρδίβι της. Ὁ πόνος της τώρα παραμέριζε. Μέσα της μιλοῦσε ἡ Ἑλληνίδα καί τό καθῆκον τῆς Πατρίδας. Καί ἡ Δόμνα ξανάρχιζε μ' ἀντρίκιο θάρρος μέ ἀπαράμιλλο ἠρωϊσμό καί φρόνησι τοὺς θαλασσινοὺς της ἀγῶνες, συνεχίζοντας τὸ ἔργο τοῦ ἀνδρός της. Εἶχε πάρει τέτοια μαθήματα φιλοπατρίας ἀπό τό Βισβίζη, τέτοια παραδείγματα τόλμης καί γενναιότητος, πού πίστευε πῶς κάθε της θυσία ἦταν κι' ἓνα εὐλαβικό μνημόσυνο στήν ἄγια του ψυχή.

Καπετάνισσα στό μπρίκι της, τή βρίσκουμε σέ λίγο στήν Εὐβοία, ὅπου πῆρε διαταγή ἀπό τήν κυβέρνησι νά φύγη γιά τή Χαλκίδα, καί νά παραμονεύη σιά στενά, γιά νά κληθῆσι τόν Ὁμέρ παπᾶ, πού περνοῦσε καίνες τίς μέρες τό γεφύρι, γιά νά ἀπῆ μέ τό στρατό του στή Πηλεπόννησος. Ἡ Δόμνα φάνηκε κι' αὐτή φορᾶ ἀντάξια τῆς ἐμπιστοσύνης, πού εἶχαν οἱ ἀρχηγοί γιά τήν πολεμική της ἀντρεία. Ἐκαμε τέτοια ἀντίστασι στόν ἐχθρό μέ τά κανόνια τοῦ πλοίου της, πού ὅσες φορές ἐπεχείρησε νά περάσῃ τή Χαλκίδα δέν τά κατάφερε. Πάνω στή πλώρη ἡ Δόμνα παρακολουθοῦσε ἄγρυπνη κάθε του κίνησι καί τοῦ ριχνόταν, πλησιάζοντας τή στεριά, στήν κατάλληλη ὥρα, γιά νά τοῦ χαλάσῃ τά σχέδια. Ἀτρόμητη δίχως νά νοιώθῃ τοὺς κόπους καί τίς κακουχίες τῆς σκληρῆς δουλειᾶς κυβερνοῦσε, ἴδια μέ τόν ^{πιό} ψημένο θαλασσόλυκο, τό καράβι της καί τίμησε μέ τήν ἀξία καί τήν παλληκαριά της τή ναυτική ἀρετή τῶν ἐλλήνων θαλασσινοῶν.

Ὑστερατῆ βλέπουμε στή Δκιᾶθο νά φέρνῃ πολεμοφόδια καί τροφές στοὺς νησιῶτες καί μετά στά βρυσάκια τῆς εὐβοΐας, ὅπου ἔφτασε στή πιό κρίσιμη ὥρα, γιά νά ἤρξῃ τὸ τουρκικό στρατόπεδο καί νά ἀσφαλίσῃ τήν ἀπαρασῆθησι τῆς ἀπαρασῆθησι πόβασι τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ, κρατῶντας μακρῶς τόν ἐχθρό μέ τίς ἀδιάκοπες μπαταριές τῶν κανονιῶν τοῦ πλοίου της. Ἔτσι οἱ τοῦρκοι, πού εἶχαν τώρα μαζί μέ τοὺς θαλασσινοὺς νά τά

βάλουνε καί μέ τούς στεριανούς, προτίμησαν ν'άδειάσουν τόν τόπο καί ν'άπομακρυνθοῦν πιό γρήγορα γιά νά σωθοῦν. Ἔτσι τό μέρος αὐτό πού ἦταν ἀπό τά πιό ἐπικίνδυνα γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ ἀγῶνα, λευτερώθηκε καί τήν ἄλλη μέρα οἱ στρατιῶτες καί οἱ ναῦτες πανηγύριζαν τή νίκη τους.

Οἱ πρόκριτοι καί οἱ ὀπλαρχηγοί τῆς Εὐβοίας ἀναγνωρίζοντας τίς μεγάλες ὑπηρεσίες πού πρόσφερε ἡ Δόμνα μέ τό καράβι της στό νησί τους, τῆς ἔστειλαν ἑναῖπίσημο ἔγγραφο πού ἔδειχνε τήν εὐγνωμοσύνη τους πρὸς τήν "καπετάν Βισβίζαινα" ὅπως τήν ἔλεγαν. Μέσα σ' ἄλλα γράφανε ὅτι "καί ὁ μακαρίτης ὁ σύζυγος σου ὅταν ζοῦσε ἐδούλευε σε μέ πραγματική ἀγάπη τό ἔθνος, ἀλλά καί ἐσύ μετά τό θάνατο ἐκείνου ἐσυνέχισες τοὺς ἀγῶνες του μέ πατριωτικό ζῆλο καί εἰλικρίνεια, χωρίς νά παρακούσης ποτέ τίς προσταγές τῆς λυβερνήσεως".

Ὁ Δ. Ὑψηλάντης ἐπίσης, γράφοντας στή Βισβίζη καί παινεύοντας τίς πᾶντες ἀρετές της, τήν προσωνοῦσε στό γράμμα του "ἐγγενεστάτη καί γενναιοτάτη Δέσποινα". Ὁ ἄνδρουῦτος τό ἴδιο. Δέν ἀρκέσθηκε σ' ὅσα τῆς εἶπε γιά τήν ἀντορεία της, ἀλλά τῆς ἔστειλε κι' αὐτός γράμμα, πού τῆς ἔλεγε ὅτι "μέ ἔσωφες μαζί μέ τούς ἄντρες μου μέ τήν προμήθεια τροφίμων καί πολεμοφοδίων, χωρίς τά ὁποῖα ὁ στρατός μου θά διελύετο". Οἱ ἄντρες τοῦ Ὑδυσσεά τή λέγανε "μᾶνα" τους, γιὰτί τούς φερνόνταν πραγματικά μέ μητρική στοργή.

Ὁ ὄνομα τῆς καπετάνισσας Δόμνας Βισβίζη ἀναφερόνταν μέ θαυμασμό ἀπ' ὅλους κι' εἶχε γίνει γνωστό καί ἔνδοξο, ὄχι μόνο στή χώρα μας ἀλλά καί στήν Εὐρώπη.

Ἡ θρακιώτισσα ἡρωίδα συνηροῦσε τό πλοῖο της, καθώς καί τούς ἑκατόν σαράντα ναῦτες της, μέ δικές της δαπάνες κονιά τέσσερα χρόνια, πού τά πέρασε ολόκληρα ~~ἐν~~ μέ ἀδιάκοπους θαλασσινοὺς ἀγῶνες ἐναντίον τῶν κατακτητῶν. καί τώρα στό τέλος τοῦ 1823, πού ὅλη της ἡ περιουσία εἶχε ἐξαντληθῆ πιά καί τό μπρίκι της, πού βρισκόταν πάντα σέ κίνησι, εἶχε πάθει πολλές ἀβαρίες, ἡ Δόμνα παρά τά χρόνια της

-γιατί ήταν σχεδόν νέα άκομα - αναγκάστηκε νά διακόψη τή δρᾶσι της. Τότε χάρισε στήν Κυβέρνηση καί τό καράβι της καί πήγε ν'άναπαυτή στή Σύρα. Ἀργότερα τό θρακιώτικο μπρίκι γίνηκε μπουρλότο καί ὁ κυβερνήτης του, ὁ Ψαριανός ναύαρχος Πιπῖνος, στά 1824 ἀνατίναξε μ'αυτό στόν ἀέρα τήν τουρκική φρεγάτα "Χαζνέ Γκεμισή"

Ἡ Δόμνα εἶχε ἀποκτήσει ἀπό τό γάμο της τέσσερα παιδιά. Τρία ἀγόρια καί ἓνα κορίτσι πού τό βάπτισαν Μαριώ καί ἦταν ἴδια ἡ μάνα του. Ἡ Μαριώ παντρεύτηκε στά 1840 τόν πλοίαρχο τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ Γιάννη Φαιράκη καί ἔζησε μαζί του εὐτυχισμένη. Ἀπό τά παιδιά της, ὁ Δημήτρης ἔζησε καί διακρίθηκε στά γράμματα. Ὁ γιός τῆς καπετάνισσας ἦταν ἀληθινά τυχερός στό στάδιο του. Δέν θάταν δεκαπέντε χρονῶν ὁ Δημήτρης ὅταν ἦρθε στήν Ἑλλάδα ὁ Γάλλος στατηγός Ρός, σταλμένος ἀπό τό φιλελληνικό κοιτάτο τοῦ Παρισιῦ, γιά νά ἐξετάσῃ τά ἑλληνικά πράγματα καί νά βοηθήσῃ οικονομικά τόν τόπον. Μετά τίς ἐνέργειες του αὐτές, ὁ Ρός εἶχε ἐντολή νά γυρίσῃ στό Παρίσι φέρνοντας μαζί του καί καμμιά δεκάριά ἑλληνόπουλα, παιδιά τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ Εἰκοσιένα, γιά νά μορφωθοῦν μέ ἔξοδα τοῦ κοιτάτου στή γαλλική πρωτεύουσα. Τότε μαζί μέ τά παιδιά τοῦ Κανάρη, τοῦ Μπότσαρη, τοῦ Παπανικολῆ, τοῦ Γιαννίτση καί ἄλλων ὀπλαρχηγῶν, ὁ Ρός, πού εἶχε ἀκούσει γιά τήν ἐθνική θρᾶσι τῆς Βισβίζαινας, ζήτησε νά πάρῃ κοντά του καί τό γιό της τό Δημήτρη. Ἐἴσι τό πεντάμορφο ἀγοράκι τῆς Δόμνας, πού ὀρφάνεψε μωρό ἀκόμα ἀπό πατέρα, βρῆκε μεγάλη προστασία.

Πηγαίνοντας ὁ μικρός στό Παρίσι, μπῆκε στίς ἀρχές στό κολλέγιο τῆς Ἁγίας Βαρβάρας καί ὕστερα σάν ἔγινε 19 χρονῶν, τόν βάλανε νά σπουδάσῃ πολιτικές ἐπιστήμες. Μά ὁ Δημήτρης δέν ἔνοιωθε κλίσι γι'αυτό τό ἐπάγγελμα. Αὐτός ἤθελε ν'ἀκολουθήσῃ τό στάδιο τοῦ πατέρα του, νά γίνῃ ναυτικός. Τότε ὁ πρῶτος κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδας, ὁ Καποδίστριας πού πληροφορήθηκε τούς διωταγμούς του καί πού τόν ἀγαποῦσε σάν παιδί του, τοῦγραψε ἓνα γράμμα καί τόν συμβούλευε νά ἐπιδοθῇ στήν ἐπιστήμη του. Μέσα σ'ἄλλα τοῦγραφε "Ἡ Ἑλλάς ἔχει πολλούς ναυτικούς. Ἐχει ἀνάγκη ἀνθρώπων τῶν γραμμῶν, διὰ νά μορφωθῇ ὡς κράτος ἐλεύθερον καί νά διεκδικήσῃ καί ἄλλον τρόπον τά δίκαια της".

Ἔτσι ὁ Δημητρακῆς πείστηκε καί ρίχτηκε μέ τά μοῦτρα στό διάβασμα. Ἐφηβος ἀγγελόμορφος, ὁ Βισβίξης, μέ τήν ὀλοκάθαρη λευκή φουστανέλλα του καί μέ τή χρυσοκέντημένη του φέρμελη, ἦταν τό καμάρι τῶν Ἑλλήνων τῆς Γαλλίας. Ἡ ζωγράφου χαρακτηριστικά, τό περήφανο βλέμμα του ἤ λυγρή κορμοστασιά του καί τά πλούσια μακρὰ μαλλιά του, πού παισιώνανε τήν ἐλληνική/κατατομή, κἀνανεβοῦς Γάλλους τή πιό ζωηρή ἐντύπωσι καί τράβηξαν ἄλλοι τοὺς τό θαυμασμό. Ἡ Ἰθακὸπουλο εἶχε πάνω του ὅλη τή χάρι καί τή λεβεντιά τῆς γενιᾶς του. Ἡ σεμνή ἔκφρασι τοῦ προσώπου του φανέρωνε παιδί, πού δέν εἶχε ξένο στά γυρίσματα τῆς τύχης, πού εἶνε ζυμωμένο μέ τίς πίκρες καί τίς φουρτοῦνες τῆς ζωῆς. Ἡ τόσο συμπαθητικὴ μορφή του ἔδειχνε χαρακτηριστικά τὸν ἀντιπροσωπευτικὸ τύπον τῆς τότε νέας ἐλληνικῆς γενιᾶς, πού πίστευε στό δίκαιο τὸν ἀγῶνα τῆς φυλῆς καὶ ἔβλεπε μ' ἐμπιστοσύνη καί πεποίθησι στό μέλλον. Ἡ μάτια του ὀλοκάθαρα, καθρέπτιζαν τήν ἐρώτημα τῆς ἐλληνικῆς ιδέας, πού τό μεγαλεῖο τῆς φτερούγιζε σ' ὅλο τὸ κόσμον. Ὅταν ὁ ποιητὴς Βίκτωρ Οὐγκώ ἔγραψε τήν περίφημη ὠδή του εἰς τὸ Ἑλληνόπουλον, ἀναμνηστικὰ εἶχε πάρει γιὰ πρότυπον τὸν Δημήτηρ Βισβίξη, γιὰ νὰ μᾶς παρουσιάσῃ μέ τί σμιλευτό του στίχον τὸ πικραμένο καί πολυβασανισμένο Ἑλληνόπουλον, πού τό ξέχασε τὸ μαχαῖρι τοῦ ἰούρκου, σκεπασμένο ἀπὸ μιά ἀγράμπελη, μέ τὰ μαλλιά χυμένα στοὺς ὤμους, μέ σκυμένο τὸ κεφάλι, μέ τήν ψυχὴ περίλυπη.

Τὸν ἴδιον καιρὸν ὁ Σατωβριάνδος, ὁ Οὐγκώ καὶ ἄλλοι μεγάλοι ποιητὲς ἐμνευστήκανε ἀπὸ τὸ γλυκύτερον ἔφηβον τῆς ἡλικίας καί γράψανε ἀληθινὰ ἀριστουργήματα, πού συγκλόνισαν τοὺς φιλελληνικοὺς κύκλους ὀλόκληρης τῆς εὐρώπης. Ἡ κυρία ἑκαμὶξ καὶ ἡ δούκισσα ντ' Ἀμπραντές καθὼς καί πολλοὶ ἄλλοι γνωστοὶ Γάλλοι πέρνουν τότε τὸ ἡμερῶν Ἑλληνόπουλον ὑπὸ τὴν προσοχίαν τους. Ἡ γαλλικὴ ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς δημοσιεύουν τὴν φωτογραφία του μέ τὰ πιό θερμὰ λόγια γιὰ τὴν Ἑλλάδα καί τὸ Βισβίξη καὶ χαρίζουν ὕμνους εἰς τὸν ἡρωϊσμόν τοῦ πατέρα του. Ἡ μεγάλη καλλιτέχνης τῆς Γαλλίας Ἀντέλλα Παρντιέ κάλεσε μιά μέρα στό ἐργαστήριον τῆς τὸν Δημήτηρ, γιὰ νὰ τοῦ φτιάσῃ τὴν προσωπογραφίαν του. Ἡ ἔργον τῆς αὐτοῦ ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς καλλίτερον πίνακες τῆς διασημῆς ζωγράφου καὶ τὸ

φιλελληνικό κομιτάτο τό ἔβγαλε σέ χιλιάδες δελτάρια; πού εἶχαν μεγάλη ζήτησι ἀπό τό γαλλικό κοινό. Ὅσα λεπτά μαζεῦόντουσαν ἀπό τήν πούλησι τῶν εἰκόνων αὐτῶν τοῦ Βισβίζη, τά στέλνανε στήν Ἑλλάδα γιά ἐνίσχυσι τῶν φτωχῶν. Ἐνα τέτοιο δελτάριο βρίσκεται καί σήμερα στό Ἐθνολογικό μας Μουσείο. Κάτω ἀπό τήν εἰκόνα τοῦ ἐφήβου εἶνε τυπωμένα μέ γαλλικά ῥάμματα αὐτάτά λόγια τῆς Δόμνας, πού τά εἶπε στό ~~π~~ γιό της λίγο προτοῦ φύγη γιά τό παρίσι: "Μαιδι μου, ἦταν γραφτό σου νά υἱοθετηθῆς καί νά ἀνατραφῆς ἀπό τή γαλλική γενναιοδωρία. Ὅταν θά(μεγαλώσης ἴσως νάμῃ ζῶ πλέον. Στοιχάσου τότε ὅτι ἔχεις νά ἐκδικηθῆς τόν(πατέρα σου". Γιά συγκινητικά αὐτά λόγια τῆς ἠρωϊδας μητέρας, φέρνανε ἀκέρηο τό σεβασμό τῶν ξένων γιά ὅλες τίς Ἑλληνίδες τοῦ Ἀγῶνα. θαύμαζαν στό πρόσωπο τοῦ νεαροῦ θρακιώτη τήν βακουσιή καπετάνισσα, πού γύρω ἀπό τή δρᾶσι της κυκλοφορούσαν οἱ πιο ῥαῖοι θρυλοί μαζί μέ τίς ἐλληνικές παραδόσεις τῆς ἀγάπης καί τῆς αυτοθυσίας γιά τήν Πατρίδα, πού τόσο θαυμάσια ἦταν ριζωμένες στίς καρδιές τῶν γυναικῶν τοῦ Βισβίζη.

Ἀπό τίς εἰσπράξεις πού εἶχε τό κομιτάτο ἀπό τό πούλημα τῶν φωτογραφιῶν τοῦ Δημήτρη Βισβίζη, θεωρήθηκε καλό νά στείλουν στή Δόμνα, πού βρισκόταν τότε σέ μεγάλες φτώχειες, πῆντα χρυσᾶ τάλληρα καί μιά φορεσιά ροῦχα. Εἶναι ἀπερίγραπτη ἡ συγκίνησι τῆς Βισβίζαινας, σάν ἔλαβε αὐτά τά δῶρα στήν κατάστασι πού εἶχε ἔρθη. Ἀπ' ὅλη τήν τεράστια περιουσία της δέν τῆς εἶχε μείνει στά χέρια της πεντάρα. Ὅλα ὅσα εἶχε, σέ μετρητά καί σέ εἶδη, τά εἶχε δώσει γιά τίς ἀνάγκες τοῦ ἀγωνιζόμενου Ἕθνους. Γιά τόν ἑαυτὸν της δέν εἶχε φροντίσει καθόλου. Οὔτε γιά τά γερατειά της τήν ἔνοιαζε. Εἶχε τίς ἐλπίδες της στό θεό καί στό γιό της. Καί μέσα στή μοναξιά της δέν ὄνειρευόταν παρά τό γύρισμα τοῦ Δημήτρη, γιά νά τόν σφίξη στήν ἀγκαλιά της κι' ὕστερα ἄς πέθαινε. Τό χρέος της στήν Πατρίδα τό εἶχε κάμει καί μάλιστα μέ τό παραπάνω.

Μετά τή σύστασι τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, ἡ Κυβέρνησι ἔβγαλε τριάντα δραχμές τό μῆνα γιά σύνταξι τῆς Δόμνας Βισβίζη. Κι' αὐτή, πού ἀπό τά μικρά της χρόνια εἶχε ζήσει μέσα στάπλούτη, περίμενε τῶρα καρτερικά νά πάρη τίς λίγες αὐτές ~~παραπάνω~~ δραχμές γιά νά συντηρηθῆ. Μά τήν ἴδια σχε

